

ščini. Te zanimive razprave se je od Jugoslovanov udeležil dr. Ferjančič in naglasil posebno potrebo, da se mogoča sklenitev miru naj ne omeji samo na dežele češke krone, ampak raztegne na vse dežele, zlasti na one, v katerih bivajo Jugoslovani, in da se jezikovni odnosi uredijo v smislu § 19 državne osnovne postave.

Jaz se s tem popolnoma strinjam in bi danes prav za prav rad samo dopolnjujoč govoril o onih uzrokih, ki so dozdej pri nas Jugoslovanih ovirali izvršitev člena 19 državne osnovne postave in jo bodo tudi v bodoče ovirali, ako se ti uzroki ne bodo srčno s poti spravili. — Gospoda moja! Zadnje ljudsko štetje dokazuje 1,200.000 Slovencev. Okoli 60.000 Slovencev se je leta 1866. izročilo Lahom, skoro toliko jih biva na Ogerskem, mnogo tisočev pa so pri ljudskem štetju zaplenili, torej šteje naš narod okoli poldrugi milijon duš, je najmanjši vseh slovanskih narodov, vendar pa najčastitljiviši. Kajti v staroslovenskem jeziku sta učila in pisala slovanska sv. apostola Ciril in Metod, ustanovnika slovanske književnosti in krščanske omike. V tem starem slovenskem jeziku se še danes obhaja najsvetejša skrivnost krščanstva, namreč mašna daritev; toda naše ljudstvo je to pozabilo. Vsled neugodnih časov smo prišli med tri mogočne, zmagovalne narode: Nemce, Lahe in Madjare.

Zê pred več nego 1100 leti smo zgubili državno neodvisnost. Z drugim slovanskim svetom smo si v zvezi le na jugovshodu po Hrvatih. Nedostaje nam vsaka cerkvena in politična celokupnost, razdeljeni smo na dve nadškofiji in osem upravnih pokrajin, v katerih nas, izvzemši Kranjsko, tlačijo večine narodnih nasprotnikov. Nismo imeli nobenega plemstva, nobenega meščanstva, končno smo postali majhen, tujim fevdnim gospodom podložen kmečki stan in naš jezik se je glasil samo v kmečkih hišah. Celó duhovništvo nam je bilo tuje, bilo je nemško ali laško. Zdelo se je, da je narod zgubljen, toda zdelo se je samo tako. Slovenski kmet je ohranil in obranil zadnje iskre narodnega ognja, dokler ni narodna misel Evrope prehodila. Narodna misel je zavzela v kratkem času ves slovenski narod in ga vzbudila k novemu narodnemu življenju. Iz lastne moči, po lastnem trudu smo začeli neizrekljivo zanemarjeni jezik čistiti, njegovo razmerje do drugih slovanskih jezikov določevati, novo narodno književnost ustanavljati s spretnim časnikarstvom. Nastalo je slovensko razumnništvo, zdaj študira toliko slovanskih mladeničev na srednjih in velikih šolah, da, ko bi bilo v naši moči, bi lahko v vseh upravnih službah na Slovenskem nastavili svoje ljudi. Nastalo je tudi slovensko meščanstvo, kajti skoro vsa kranjska mesta, tudi deželno glavno mesto Ljubljana, imajo slovenske zastoje. Dalje so od nas ustanovljene slovenske hranilnice in posojilnice nas rešile pritiska tujega kapitala. To smo v primeroma kratkem času dosegli brez tuje pomoči, brez državne podpore, večkrat proti volji države in v vojski z njenimi služabniki.

Pri tem so nas naši narodni nasprotniki vedno napadali, zaničevali in preganjali. Zakaj pa to danes pravim? Da dokažem, da je slovensko ljudstvo čvrsto in krepko ter vredno, biti enakopraven ud med avstrijskimi narodi. Vendar pa se temu ljudstvu odreka, kar vsem narodom državna osnovna postava jamči, in zakaj? Predno na to odgovorim, še eno misel! Slovenski narod je res najmanjši od vseh slovanskih narodov, ali prvi, ki je prišel pod žezlo vladarske hiše Habsburške. Več nego 600 let služimo tej vladarski hiši zvesto in požrtvovalno, kakor ne kmalu kak drug narod cesarstva. Plačujemo davek, dajemo vojaških novincev primeroma ravno toliko, ko Nemci in Lahi.

Zakaj pa z nami v narodnem oziru drugače ravna, kakor s temi, zakaj nam to zadržujejo, kar se drugim

tako radovoljno deli? Zakaj nam našo 600 letno zvestobo plačujejo z najkrutejšim nasilstvom na narodnem polju? Kdo je tega kriv? Morda krona? Ne, ona hoče mir. Morda narodi, ki so naši sosedi? Pravim: Ne, kot taki ne, ampak posamezne njihove stranke, in zdaj bom odgovoril: Pravim, glavna krivda, da se pri nas Slovencih ne izvede člen 19, zadeva nemško-liberalno stranko, od nje odvisna ministerstva in vladne uradnike.

(Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

† Janez Vraz, bivši nadučitelj.

Moj oče so se narodili dne 23. marcija 1811, leta 1827. so postali podučitelj v Jarenini, l. 1830. pri Sv. Lenartu v Slov. gor., l. 1836. nadučitelj pri Sv. Lovrencu pri Ptuju in leta 1842. nadučitelj pri Sv. Marjeti ob Pesnici, kjer so učili 36 let, do leta 1880., ko so stopili v stalni pokoj in postali častni srejnčan. V vsem so bili učitelj 53 let, torej več, nego pol stoletja.

Bili so pravi učitelj, ljubeč mladež, ko svoje lastne otroke; verni učitelj so bili, učeč v besedi in dejanju, kazaje na življenje svetnikov, iz kojega so odlomke vsaki dan brali ter to potem podajali otrokom. Bili vsaki dan v cerkvi pri sv. maši. Ako so se kdaj sešli z milostnim škofom, nikdar niso opustili, da ne bi prosili višjepastirskega blagoslova, duhovnike so častili, ljubili, iskali. Sv. rožni venec jim je bil vedni spremljevalec, sploh bili so z vsemi ljubeznivi. Do svojega pokoja so bili vedno cerkveni organist.

Zadnjič so bili v postelji 16 tednov, dasi niso čutili nobene boleznii ali kakih bolečin, dali se večkrat prevideti s sv. zakramenti za umirajoče, dočakali so redko starost 86 let. Prej zmiraj veselega zdravja, so zahtevali na zadnje sami mrtvaško svečo ter so mirno zaspali v Gospodu dne 2. decembra po noči ob 11. uri. Sodijo, da jim je delež med svetniki.

Srčno hvalo sem dolžen onim, ki so se pogreba udeležili dne 5. decembra, in sicer prečastitemu gospodu kanoniku in stolnemu župniku, ki so blagovolili v cerkvi imeti govor za rajnim očetom ter voditi pogreb, č. g. župniku domačemu za vse dobrote; dalje gospodom učiteljem, ki so rajnemu očetu mnogobrojno skazali zadnjo čast ter ganljivo peli pri hiši, v cerkvi pri sv. maši in na gomili; slednjič vsem znancem za spremljevanje do mirodvora. Vsem prijateljem pa priporočam rajnega očeta v pobožni spomin. Sveti jim večna luč!

Župnik J. Vraz.

Gospodarske stvari.

Slovenec k Slovenen, kristjan h kristjanu!

Ko bi mogel ta klic zakričati tako glasno, da bi ga slišali vsi Slovenci od tužnega Prekmurja do obal jadranskih, pa od strmih gor koroških do vinorodne Hrvaške; zraven pa bi mogel učiniti, da klic ne bi ostal »glas upijočega v puščavi«, temuč se povsod dejanski spolnjeval, storil bi s tem slovenskemu narodu velikansko dobroto. Izginil ali utihnil bi ošabni tujec, ki moti nevedno ljudstvo in seje razpor; umolkniti bi moral tudi vsak slovenski janičar, ki se štuli sedaj s tujim perjem in pajdaši se s tujcem! S kratka, ta edini klic bi lahko napravil toliko zaželjeni čudež, spraviti od nas borbe in neslogo, ter zjediniti naš narod pod jeden prapor!